

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

А.В. МОВЧАНЮК, аспірантка*

Проаналізовано систему державної підтримки сільськогосподарського виробництва у галузі молочного скотарства з урахуванням вимог Світової організації торгівлі. Визначені шляхи розвитку та стабілізації молочного сектору відповідно до національної програми «Відроджене скотарство».

Молоко та молочні продукти є цінними й корисними продуктами харчування. Це визначає важливість молочної промисловості України як однієї з провідних галузей агропромислового комплексу. Питома вага її в загальних обсягах харчової та переробної промисловості складає 15% (для порівняння м'яса — 14%, тютюнова — 7%, кондитерська — 7%).

Ринок молока і молочних продуктів майже у всьому світі є предметом особливої уваги держави та посиленого державного регулювання. Кожна країна, намагаючись створити кращі умови для власних виробників молока і молочних продуктів, створює найбільш прийнятну систему державного регулювання.

Система державної підтримки сільськогосподарського виробництва України формується з урахуванням вимог Світової організації торгівлі та міжнародних зобов'язань країни стосовно аграрного сектору, зокрема запровадження механізмів державної підтримки страхування ризиків у сільському господарстві, створення та функціонування сільськогосподарських кооперативів, розвитку довготермінового кредитування інноваційних проектів, створення системи іпотечного кредитування сільськогосподарських товаровиробників.

Методика досліджень. У роботі використано метод аналізу, в тому числі економіко-статистичний, а також проведено авторську експертну оцінку автором формування аграрної політики України в галузі молочного скотарства за напрямками державної регуляторної політики.

Результати досліджень. Постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року №1158 затверджено Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 року [1].

Мета Програми полягає у забезпеченні конкурентоспроможності сільського господарства на внутрішньому і зовнішньому ринках, гарантування продовольчої безпеки країни, збереження селянства, як носія української ідентичності, культури.

* Науковий керівник — А.Ф. БУРИК, кандидат економічних наук

В Програмі визначені акценти на створення інфраструктури внутрішнього аграрного ринку, збільшення обсягів біржової торгівлі, формування національної мережі оптових сільськогосподарських ринків, інформаційно-комунікативної мережі, розвиток транспортного забезпечення. Необхідно сформувати прозорі та ефективні канали надходження продукції від виробника до споживача; для розвитку сільськогосподарського виробництва щороку здійснювати заходи щодо оновлення технічної бази на 15 відсотків. Передбачено збільшувати завантаження переробних підприємств, забезпечувати подальший розвиток сільськогосподарського машинобудування, зберегти робочі місця у галузях — партнерах сільського господарства; впроваджувати у практику базові агроекологічні вимоги і стандарти відповідно до регламентів Європейського Союзу.

У результаті виконання заходів, передбачених Програмою, очікується забезпечити виробництво: зерна — в обсязі 50 млн тонн, цукрових буряків — 25; олійних культур — 15; овочів — 8; картоплі — 18; плодів і ягід — 3,2; винограду — 0,8; молока — 20; м'яса — 5,1 млн тонн; яєць — 17 млрд. штук, що гарантуватиме досягнення науково обґрунтованих норм споживання харчових продуктів та підтримку ефективного експортного потенціалу.

Для розвитку галузі тваринництва Програмою передбачається здійснити ряд заходів, а саме:

- зупинити зменшення поголів'я великої рогатої худоби шляхом удосконалення механізму надання бюджетних дотацій;
- забезпечити поступове збільшення чисельності високопродуктивних молочних корів у сільськогосподарських підприємствах і фермерських господарствах та довести його у 2015 році до 1,9 млн голів шляхом власного відтворення і організації закупівлі ремонтних телиць за межами України;
- забезпечити приріст обсягів виробництва м'яса шляхом розвитку м'ясного скотарства, птахівництва і свинарства в сільськогосподарських підприємствах і великих фермерських господарствах;
- сприяти розвитку конкурентоспроможного виробництва шляхом підтримки формування механізованих тваринницьких ферм і комплексів, укомплектованих високопродуктивним поголів'ям та забезпечених належною кормовою базою;
- створити сучасну державну систему селекції у тваринництві і птахівництві;
- створити умови для кращого забезпечення сільськогосподарських виробників, в першу чергу особистих селянських господарств, племінним молодняком;
- сприяти концентрації виробництва продукції тваринництва в

особистих селянських господарствах шляхом формування кооперативних об'єднань з метою одержання високоякісної сировини та безпечної для здоров'я людини тваринницької продукції, розширення заготівельної інфраструктури, підвищення товарності продукції тваринництва у 1,5 рази.

На виконання положень Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року в частині розвитку молочного скотарства та забезпечення збільшення виробництва молока до обсягів, що забезпечують продовольчу безпеку України, спільним наказом Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук від 10 грудня 2007 року № 886/128 затверджено галузеву Програму розвитку молочного скотарства України до 2015 року [7].

Молочне скотарство — одна з важливих галузей тваринництва України, призначення якої — забезпечення виробництва молочних продуктів в обсягах, які відповідають нормам державної продовольчої безпеки, та розширення експортного потенціалу вітчизняної економіки.

Зниження обсягів виробництва та зростання реалізаційних цін значно скоротило споживання населенням основних видів продуктів харчування, а особливо м'ясних та молочних продуктів.

1. Динаміка поголів'я та виробництва тваринницької продукції всіма категоріями господарств в Україні

Показники	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Поголів'я (тис. гол.)								
ВРХ	24623	17557	9424	6175	5491	5079	4827	4494
в т.ч. корів	8378	7531	4958	3347	3096	2856	2737	2631
Свині	19427	13144	7652	8055	7020	6526	7577	7960
Виробництво основних видів продукції тваринництва								
М'ясо (у забійній вазі)	4358	2294	1663	1723	1912	1906	1917	2059
в т.ч. яловичини та телятини	1986	1186	754	567	546	480	454	428
свинини	1576	807	676	526	635	590	526	631
Молоко, млн т	24,5	17,3	12,7	13,3	12,3	11,8	11,6	11,2

Джерело: Україна у цифрах 2010. Статистичний збірник [9].

Обсяги виробництва молока за останні роки забезпечують споживчий попит населення в молочних продуктах у середньому на рівні 230–220 кг на одну особу в рік при медично-рекомендованій нормі здорового харчування 380 кг. Для порівняння, у Франції середньостатистичний житель споживає 440 кг молочних продуктів у рік, Скандинавії — 500 кг.

Постійне скорочення поголів'я корів (з 8,4 млн голів у 1990 р. до 2,6 млн голів на кінець 2011 р), відсутність системи договірних відносин між виробниками і переробниками молока, монополізація ланцюжків просування

молочної продукції від виробника до споживача з відповідним впливом на цінову ситуацію, відсутність в попередні роки дієвої державної політики щодо створення рівноважних із суміжними галузями економічних умов для розвитку галузі вкрай негативно впливають на функціонування молочної галузі України.

Характерною рисою молочної галузі є те, що вона функціонує у надзвичайно великому діапазоні (від натурального виробництва в особистих селянських господарств до сучасних спеціалізованих молочних підприємств). Основні обсяги виробництва молока в межах 80% зосереджені в особистих селянських господарствах, з яких 89,4% утримують по 1–2 корови. В даних господарствах дотримання технологічного забезпечення якості молока досягти неможливо (молоко приймається переробними підприємствами лише II гатунком). Через низьку якість молока така молочна продукція є неконкурентоспроможною.

Стимує розвиток галузі також низька купівельна спроможність значної частини населення і, відповідно, обмежена ємність внутрішнього ринку.

Із вступом України до СОТ необхідно здійснити комплекс заходів щодо поліпшення ситуації в економічному становищі молочної галузі.

Пріоритетом галузевої Програми розвитку молочного скотарства України до 2015 року є:

- забезпечення розвитку галузі за рахунок розширення великотоварних спеціалізованих сільгосппідприємств (до 40% у 2015 році);
- сприяння формуванню особистими селянськими господарствами малих ферм (з поголів'ям 15 і більше голів з механізацією технологічних процесів і продуктивністю 5 тис. кг молока і вище на корову в рік) з виробництва і реалізації молока як напряму розвитку малого і середнього бізнесу в галузі;
- підвищення якості молока, що заготовлюється у великотоварних господарствах, до рівня міжнародних стандартів та її суттєве покращання у особистих селянських господарствах, що буде відповідати вимогам СОТ і ЄС.

Загальна сума капіталовкладень для виконання Програми з 2008 до 2015 року складає 41,4 млрд. грн, в тому числі з державного бюджету 5,8 млрд. грн з них:

- на будівництво додаткових 1,1 млн скотомісць — 24,2 млрд. грн (в розрахунку на корову зі шлейфом — 22 тис. грн);
- закупівлю 176 тис. голів племінних телиць — 1,8 млрд. грн (по 10 тис. грн за одну голову);
- закупівлю обладнання для тваринництва — 1,1 млрд. грн (в розрахунку на корову зі шлейфом — 1 тис. грн);
- закупівлю техніки і механізмів для кормовиробництва — 14,3 млрд. грн (в розрахунку на корову зі шлейфом — 13 тис. грн).

Виконання Програми створить сприятливі умови для розвитку молочного скотарства забезпечить доведення обсягів виробництва молока до 20 млн тонн, що дозволить збільшити обсяг споживання молока і молокопродуктів до фізіологічної потреби 380 кілограмів у розрахунку на одну людину.

Зростання обсягів виробництва молока повинне забезпечуватись шляхом підвищення продуктивності та поступового збільшення поголів'я корів. Приріст буде досягнуто, насамперед, за рахунок великотоварного спеціалізованого виробництва.

На кінець 2015 року поголів'я корів у всіх категоріях господарств має становити близько 4,4 млн голів.

Узагальнена практика ведення молочного скотарства дає можливість зробити висновки стосовно того, що головна перспектива розвитку в Україні молочного скотарства в контексті інтеграції цієї галузі у світову економіку — це ведення молочного скотарства на базі великотоварного господарства з подальшою переробкою в потужних промислових підприємствах. Дрібнотоварний сектор немає перспектив у розв'язанні питань щодо організації діяльності формування молочної сировини для промислової переробки.

Як показує зарубіжна практика, мінімально доступними розмірами молочної ферми, за якою починає реалізовуватися принцип ефективності використання техніко-технологічних і ресурсних засобів, є 20–40 га, тоді як нині площа земельних ділянок у користуванні особистих господарств населення, наприкладі Черкаської області, становить в середньому 1,7 га.

З метою розвитку великотоварного тваринництва Уряд України Постановою від 13 квітня 2011 р. № 405 «Про внесення зміни до пункту 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткового відшкодування суб'єктам господарювання вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм» [6] вніс зміни до Постанови Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2010 р. № 900 [2] та визначив, що бюджетні кошти виділяються суб'єктам господарювання для відшкодування 50 відсотків вартості робіт з будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, а також підприємств із виробництва кормів. Документ передбачає, що компенсація буде надаватися на безповоротній основі на будівництво та реконструкцію ферм або комплексів, в яких за проектом повинно утримуватися не менше ніж 500 голів великої рогатої худоби, в тому числі мінімум 300 корів.

Відповідно до пункту 1 підрозділу 2 розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України Кабінет Міністрів України Постановою від 2 березня 2011 р. № 246 «Питання нарахування податку на додану вартість, що сплачується до державного бюджету переробними підприємствами за реалізовані ними молоко, молочну сировину та молочні продукти, м'ясо і м'ясопродукти, іншу» [5] затвердив Порядок нарахування податку на додану вартість, що сплачується до державного бюджету переробними підприємствами за реалізовані ними молоко, молочну сировину та молочні продукти, м'ясо і

м'ясопродукти, іншу продукцію переробки тварин, закуплених у живій вазі, а також виплати і використання коштів, що надійшли від його сплати».

Цей Порядок визначає механізм нарахування податку на додану вартість, що сплачується до спеціального фонду державного бюджету переробними підприємствами всіх форм власності за реалізовані ними молоко, молочну сировину та молочні продукти, м'ясо і м'ясопродукти, іншу продукцію переробки тварин, закуплених у живій вазі (шкури, субпродукти, м'ясо-кісткове борошно) у період з 1 січня 2011 р. до 1 січня 2015 р.

Переробні підприємства ведуть окремий податковий і бухгалтерський облік операцій з реалізації молока, молочної сировини та молочних продуктів, м'яса і м'ясопродуктів, іншої продукції переробки тварин. За результатами такого обліку переробні підприємства визначають відповідно до вимог розділу V Податкового кодексу України суми податкових зобов'язань та податкового кредиту, які виникають у зв'язку з реалізацією готової продукції.

Сума податку визначається щомісяця у декларації з податку на додану вартість (переробного підприємства) і перераховується переробним підприємством до державного бюджету. Дані бюджетні кошти використовуються за бюджетною програмою «Державна підтримка галузі тваринництва» і спрямовуються на державну підтримку галузі тваринництва шляхом здійснення виплати сільськогосподарським підприємствам розміри дотації складають 0,35 гривень за 1 кілограм у перерахунку на базисну жирність, фізичним особам — 0,3 гривні; часткове відшкодування витрат фізичним особам (населенню) за закупівлю нової установки індивідуального доїння в межах фактичних витрат, але не більш як 5000 гривень за одиницю; спеціальна бюджетна дотація за наявне поголів'я корів м'ясного напрямку продуктивності: племінним заводам до 1900 гривень за одну голову, племінним репродукторам до 1000 гривень за одну голову, іншим сільськогосподарським підприємствам до 600 гривень за одну голову; спеціальна бюджетна дотація за поголів'я телиць, закуплених у фізичних осіб (населення) для вирощування до 7 гривень за 1 кілограм живої ваги. [3, 4]

Відповідно до Указу Президента України № 504/2011 «Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки» Міністерством аграрної політики та продовольства розроблений національний проект «Відроджене скотарство».

Мінагрополітикою визначено молочне скотарство пріоритетом № 1 у розвитку аграрної сфери. « 2012 рік має стати роком молочного скотарства в Україні», — відзначив Міністр аграрної політики та продовольства України на Підсумковій Колегії роботи агропромислової галузі за 7 місяців 2011 року.

Національним планом дій на 2012 рік Кабінетом Міністрів України визначені заходи щодо реалізації національного проекту «Відроджене скотарство» шляхом затвердження попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Нове скотарство» та визначення форми

участі держави під час реалізації національного проекту «Відроджене скотарство» та форм надання державної підтримки, пошук потенційних інвесторів.

Акцент у національній програмі «Відроджене скотарство» робиться на розвиток та збільшення крупнотоварних спеціалізованих підприємств з виробництва молока та яловичини. Передбачено довести частку поголів'я корів на фермах з поголів'ям 1000 і більше корів з 11,2% до 16,8%, а частку молока, виробленого у сільгоспдприємствах, з 2,2 до 4,8 млн тонн (рис. 1, 2).

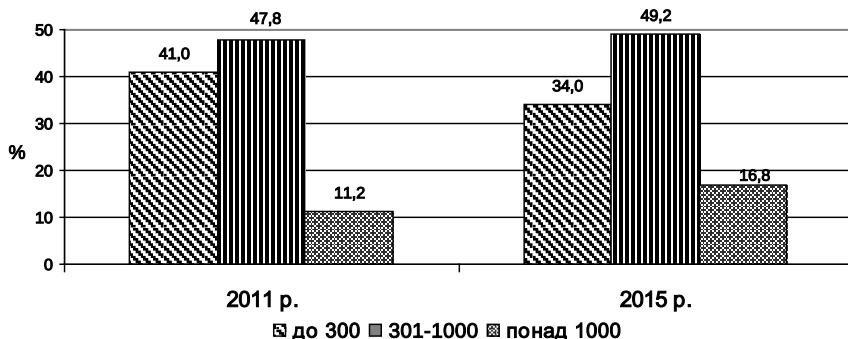

Рис. 1 Зміна питомої ваги (%) господарств за чисельністю утримуваного поголів'я корів

Рис. 2. Виробництво молока (млн тонн) в господарствах різних категорій

Намічено наростити поголів'я корів з 2,63 млн корів до 2,72 млн корів у 2015 році, і в першу чергу за рахунок сільгоспдприємств з 0,59 до 0,79 млн гол.

Підвищити рівень продуктивності корів до 5500–5600 кг по всіх категоріях господарств і 6000–6100 кг у сільгоспприємствах та середньодобові прирости молодняку великої рогатої худоби до 700–800 грамів. Здійснення заходів дасть можливість до 2015 року збільшити виробництво молока з 11,2 млн тонн до 15,4 млн тонн, реалізацію яловичини в живій масі до 1,02 млн тонн і в забійній масі — до 0,6 млн тонн.

Приєднання України до Світової організації торгівлі вимагає приведення вітчизняного законодавства в частині фінансового регулювання діяльності у сфері сільського господарства до вимог і правил цієї організації.

Ключовою вимогою СОТ є забезпечення вільного доступу товарів іноземного походження до внутрішніх ринків будь-якої країни, зокрема, недопущення податкової дискримінації, а також застосування інструментів державного протекціонізму щодо продукції вітчизняного походження у формах та обсягах, встановлених за результатами переговорного процесу.

Державна аграрна політика підтримки має бути сфокусована на питанні ефективності бюджетних програм підтримки, чіткому визначенні індикаторів для оцінки результативності кожної бюджетної програми.

Звертаючись до досвіду Польщі, яка досить недавно увійшла до ЄС, слід зазначити, що першими кроками її пристосування до вимог ЄС стали гармонізація правових норм щодо харчової продукції, регулювання існуючої системи якості.

Польський молочний сектор, як і сільське господарство країни, пристосовується до вступу в Європейську спільноту, відповідно проводиться широкомасштабна діяльність, направлена на пристосування до законодавчих і нормативних інструкцій, на впровадження європейських стандартів.

Напрямами законодавчої гармонізації та структурної реконструкції молочного сектору були опрацьовані Міністерством сільського господарства і розвитку села — «Стратегія розвитку польського молочного сектору» (1999 р.), а також представлені в документах на переговорах з ЄС. Детальні завдання реалізації стратегічних цілей пристосування санітарно-ветеринарних стандартів продукції переробки молока до вимог ЄС передбачають наступні заходи:

- поліпшення санітарно-ветеринарних умов у господарствах, які виробляють молоко;
- пристосування санітарно-гігієнічних стандартів у молокопереробних підприємствах, опрацювання і впровадження систем якості (GMP, GHP, TQM), а також системи аналізу і контролю (НАССР);
- організація системи ідентифікації та реєстрації господарств і худоби;
- визначення державних лабораторій, які даватимуть оцінку, й акредитація лабораторій, які проводитимуть аналіз якості молока і молочних виробів.

У нових умовах важливим питанням є квотування виробництва молока.

Квоти — це головний механізм управління спільним ринком. Система

квотування ЄС діє від 1984 року, а в Польщі — з 2004 року.

Мета системи квотування — обмеження поставок молока у кожній державі ЄС. Тому індивідуальне призначення квоти має враховувати межі державної квоти.

Особливостями цієї системи є впровадження оплати за перевищення ліміту, що попередить надвиробництво.

Квота молока, яку має виробник, — це майнове право, тому її можна продавати, здавати в оренду, спадщину або подарувати. Адміністративним органом системи квотування молока в Польщі є Агентство сільськогосподарського ринку [8].

Загалом на спільні програми адаптації молочної галузі Польщі до умов Європейської спільноти протягом 2004–2006 років було використано 2,7 млрд. євро, з яких 1,8 млрд. євро — підтримка Євросоюзу.

Політика Євросоюзу щодо молочної галузі спрямована на підтримку конкурентоспроможності виробників. Так, 2009 року відновлена призупинена у 2008 році дотація за експорт молочної продукції. Проте, за погодженням із СОТ дана допомога молочникам буде скасована не пізніше 2013 року. Натомість, виробники можуть скористатись дієвими важелями інших видів державної підтримки, а саме отримати пільгові кредити для реконструкції молочної галузі — до півмільйона євро. Допомагають підприємцям і програми просування на ринок молочної продукції, які фінансуються з національних бюджетів та ЄС.

Здійснюються інтервенційні закупівлі Європейським співтовариством надлишки продукції на ринку за фіксованими цінами. І хоч обсяги їх обмежені — 30 тис. тонн вершкового масла і 109 тис. тонн збираного сухого молока на рік, зате закупівельна ціна вища від ринкової. Частину цих запасів ЄС спрямовує на допомогу 13 млн незаможних європейців. На основі норм і стандартів охорони здоров'я людей і тварин та захист довкілля спрямовуються деякі не пов'язані із виробництвом державні дотації. Наприклад, британський фермер одержує майже 250 євро на гектар задля того, аби підтримувати землю у придатному для ведення сільського господарства стані.

Для забезпечення стабілізації та розвитку молочної галузі України з боку держави необхідно:

- зважено підійти до розподілу передбачених бюджетом коштів між окремими підгалузями тваринництва, переглянувши головні пріоритети;
- доцільно, насамперед, направити підтримку на нарощування поголів'я великої рогатої худоби через конкретні пілотні проекти;

Враховуючи, що 78% поголів'я корів в Україні утримується у домогосподарствах населення і лише 22% у сільськогосподарських підприємствах і не слід плекати надій щодо швидких змін у даному співвідношенні, тому держава має здійснювати заходи по стимулюванню підвищення ефективності виробництва і якості молочної продукції у

дрібнотоварних формуваннях (господарствах населення). На наш погляд, слід здійснити такі заходи:

- реалізація проектів підтримки особистих селянських господарств з метою забезпечення їх молодняком худоби, кормами та кредитними ресурсами;
- підвищення ефективності виробництва і якості продукції у дрібнотоварних та кооперативних формуваннях, що можна досягти за рахунок надання бюджетної підтримки особистим селянським господарствам, які трансформуються у фермерські або інші юридичні форми господарювання та дотримання встановлених вимог стосовно чисельності поголів'я;
- розбудова інфраструктури ринку тваринницької продукції, у тому числі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, оптових ринків та стаціонарних аукціонів живої худоби.

Висновки. Молочна галузь потребує кардинального поліпшення якості продукції на основі технічного, технологічного й організаційного реформування підприємств з виробництва молока, переробки та реалізації. Для організації внутрішнього й зовнішнього ринку молока і молокопродуктів, поліпшення якості харчування населення та забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку стратегічним завданням держави має стати відродження молочного скотарства, особливо великих товарних ферм і комплексів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року ” (від 19.09.2007 № 1158) // Офіційний вісник України. — 2007. — № 73. — Ст. 2715.
2. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду, що спрямовуються на часткове відшкодування сільськогосподарським товаровиробникам вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів ” (від 4.10.2010 № 900) // Офіційний вісник України. — 2010. — № 75. — Ст. 2666.
3. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження розмірів виплат для надання державної підтримки галузі тваринництва на 2011 рік ” (від 02.03.2011 № 181) // Офіційний вісник України. — 2011. — № 16. — Ст. 669.
4. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження розмірів бюджетної тваринницької дотації на 2011 рік ” (від 02.03.2011 № 182) // Офіційний вісник України. — 2011. — № 16. — Ст. 670.

5. Постанова Кабінету Міністрів України “Питання нарахування податку на додану вартість, що сплачується до державного бюджету переробними підприємствами за реалізовані ними молоко, молочну сировину та молочні продукти, м’ясо та м’ясопродукти, іншу продукцію переробки тварин, закуплених у живій вазі, а також виплати і використання коштів, що надійшли від його сплати ” (від 02.03.2011 № 246) // Офіційний вісник України. — 2011. — № 20. — Ст. 824.
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення зміни до пункту 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткового відшкодування суб’єктам господарювання вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів та підприємств з виробництва комбікормів ” (від 13.04.2011 № 405) // Офіційний вісник України. — 2011. — № 28. — Ст. 1189.
7. Наказ Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук “Про затвердження галузевої Програми розвитку молочного скотарства України до 2015 року ”(від 10.12.2007 № 886/128)
8. Гоголя О.П. Впровадження системи якості молока і молочних продуктів: досвід Польщі / О.П. Гоголя, І.П. Кудінова // Економіка АПК. — 2007. — № 1. — С. 140–147.
9. Україна у цифрах 2010 [Статистичний збірник]. — Державний комітет статистики України — Київ, — 2011. — 252 с.

Одержано 22.03.12

Проаналізована система державної підтримки сільськогосподарського виробництва в отрасли молочного скотарства с учетом требований ВТО. Определены пути развития и стабилизации молочного сектора согласно национальной программе «Возрожденное скотоводство».

Ключевые слова: *государственная поддержка, молочное скотарство, продукция, продовольственная безопасность.*

The system of state support of agricultural production in the dairy industry was analyzed with the account of requirements of the WTO. The ways of development and stabilization of the dairy sector in accordance with the national program "Revival of cattle-breeding" were determined.

Key words: *government support, dairy cattle, products, food safety.*